

L'EDITORIAL BARCINO, VELL I NOUS REPTES

Coincidint amb els vuitanta anys de la seva fundació, l'Editorial Barcino ha iniciat un procés de renovació i ampliació d'activitats, que s'ha de reflectir —i, de fet, ja es reflecteix— en els seus llibres, com també en la seva incidència pública. I ho ha fet, com no podia ser d'altra manera, reconeixent i assumint plenament la tasca duta a terme des de l'any 1924, inicialment sota la direcció de Josep Maria de Casacuberta, fundador i ànima del projecte fins a la seva mort, el 1985, i posteriorment per Amadeu-J. Soberanas, que n'ha estat el director literari fins al setembre de 2005. A partir d'aquesta data la direcció intel·lectual de l'editorial ha estat encarregada al Consell Assessor; aquesta institució, creada poc després de la mort de Josep Maria de Casacuberta, va ser refundada i ampliada a l'inici del 2004 amb la voluntat d'impulsar les publicacions de l'editorial, millorar la implicació del món acadèmic en aquesta tasca i encarar amb més garanties els reptes que plantegen els canvis socials i acadèmics que actualment s'estan vivint. Així, als tres membres encara actius del Consell original, Amadeu-J. Soberanas, Germà Colón i Josep Massot, s'hi van afegir Lola Badia, Tomàs Martínez, Josep Pujol, Albert Soler i qui signa aquestes ratlles, en qualitat de coordinador.

Sens dubte, al costat del reforçament de la línia més marcadament filològica i científica que ha caracteritzat bona part de les iniciatives de la Barcino des dels anys cinquanta i seixanta, l'altre gran àmbit en què cal fer un èmfasi especial és en el de la difusió, és a dir, en l'elaboració de llibres que posin a l'abast del públic no especialista els textos clàssics, i que alhora ho facin des del rigor que garanteix la trajectòria de l'editorial. És des d'aquest doble vessant d'erudició —disculpeu el terme— i de divulgació seriosa que l'editorial es planteja les seves actuacions. Val a dir, això no obstant, que tenint en compte la naturalesa de la majoria d'aquestes iniciatives, percebudes com a necessàries però ben sovint menys comercials del que fóra desitjable, difícilment serien assumibles sense el suport de la Fundació Lluís Carulla, que des de l'any 1972 ha fet seus els objectius de Casacuberta i hi ha posat els mitjans necessaris per tirar-los endavant.

Com s'ha dit, doncs, l'editorial es planteja com una prioritat central el manteniment i, quan calgui, el reforç de les col·leccions vigents en els darrers temps, dedicades sobretot a l'edició de textos antics, encara que habitualment inclouen també veritables monografies literàries i històriques. Entre aquestes sèries, s'ha d'esmentar en primer lloc Els Nostres Clàssics, que avui constitueix el fons més

extens d'obres medievals catalanes editades amb criteris filològics de què disposem. La col·lecció, malgrat que el seu nom pugui induir a creure-ho, no recull només les principals obres literàries, sinó també aquells textos útils per al coneixement del context en què van ser escrits els grans títols i que, per tant, proporcionen claus per a la seva interpretació. D'aquesta manera, entre els darrers llibres publicats trobem que, juntament amb les *Homilies d'Organyà* o les poesies d'Ausiàs March i de Jordi de Sant Jordi, s'hi ha publicat un volum amb el *Llibre de Sent Soví* i altres receptaris de cuina, la traducció medieval del *Recull d'exemples i miracles* —veritable pedrera de narracions— o la del regiment de sanitat conegut amb el nom de *Quesits o perquens*, obra del metge napolità Girolamo Manfredi. En les edicions previstes per a aviat es continuarà amb aquesta doble orientació a l'hora de publicar textos, ja que al mateix temps que una nova edició crítica del fonamental *Somni* de Bernat Metge, a cura de Stefano Cingolani, apareixerà el darrer volum d'una obra jurídica de la magnitud i la importància històrica dels *Furs de València* —n'han aparegut nou des de l'any 1970—, amb els *Furs extravagants*, o furs situats fora de les rúbriques establertes en temps del rei Jaume I, a cura de Germà Colón i Vicent Garcia Edo.

Al costat d'ENC cal situar-hi la Biblioteca Baró de Maldà, destinada als clàssics catalans moderns, sèrie que, sovint a causa de la manca de textos editats amb prou garanties, fins ara ha seguit una trajectòria una mica més erràtica que la primera. De moment, hi han aparegut tres volums —dos amb textos de Rafael d'Amat i de Cortada, a cura de Margarida Arizeta, i el tercer amb el *Dietari* de Joaquim Aierdi, a cura de Vicent Josep Escartí. Un dels objectius primordials per a la nova etapa és normalitzar la periodicitat d'aquesta col·lecció, que ha d'ajudar a donar a conèixer les obres escrites durant un dels períodes més maltractats per a la historiografia literària autòctona. Actualment es treballa en la preparació de diversos títols; el primer que es preveu que hi aparegui és un volum dedicat al *Teatre burlesc del segle XVIII*, a cura de Josep Maria Sala-Valldaura, al qual seguiran, a més de textos del mateix Baró de Maldà, el *Matalàs de tota llana* de Joan Blanch, l'obra de Pau Puig o una nova edició de les *Memòries* de Sebastià Casanovas.

A les dues altres col·leccions històriques encara obertes, s'hi inclouen textos i estudis sobre el segle XIX català, especialment dedicats a la Renaixença i a qui en va ser una de les figures principals, Jacint Verdaguer. Es tracta de les biblioteques Renaixença i Verdageriana, totes dues iniciades durant els anys cinquanta —el 1956 i el 1953, respectivament. D'aquestes, la que ha tingut una major continuïtat ha estat la Biblioteca Verdageriana, amb vint-i-cinc volums fins a l'any 2002, que recullen bàsicament estudis sobre l'obra del poeta de Folgueroles i escrits inèdits seus; al darrer volum publicat, per exemple, es donen a conèixer els *Quaders d'exorcismes* en què Verdaguer anotava les paraules pronunciades pels suposats possessos durant les sessions d'exorcisme a què va assistir. Actualment és en preparació el dotzè volum de l'*Epistolari de Jacint Verdaguer*. Pel que fa a la Biblioteca Renaixença, es tracta d'una col·lecció que ja des dels seus orígens ha tingut una continuïtat molt més espaiada —fins a l'any 1998, n'han aparegut set

volums—, on s'han inclòs algunes edicions de textos, però sobretot índexs i estudis sobre publicacions periòdiques de l'època («Lo Verdader Català», «Lo Gay Saber», «L'Avenç», «La Renaixença», i són en preparació, entre altres, els índexs de la revista «El Eco de Euterpe», dirigida per Josep Anselm Clavé).

Pel que fa a l'àmbit més pròpiament de la divulgació, cal assenyalar el desenvolupament de diverses iniciatives destinades sobretot a millorar l'accés als textos medievals d'aquelles persones que s'hi encaren, no com a especialistes, sinó amb la perspectiva de simples lectors interessats en la literatura —en un sentit ampli— del període medieval. Des d'aquest punt de vista, un dels projectes més ambiciosos que l'editorial ha iniciat darrerament és una nova col·lecció, la Biblioteca Barcino, amb la qual es pretén posar a l'abast del gran públic, com també dels estudiants de segon ensenyament i universitaris, els clàssics de la literatura catalana antiga. Els textos que han de constituir la col·lecció, depenents en part de títols publicats dins ENC, cosa que en garanteix la solvència filològica, són escrits amb ortografia normalitzada i presenten anotacions que aclareixen el sentit dels pasatges difícils per a un lector del segle XXI, tant pel que fa a la distància lingüística com cultural. La sèrie es va obrir amb una edició commemorativa del vuitè centenari de la redacció de les *Homilies d'Organyà*, que excepcionalment incloïa una adaptació dels sis sermons de Quaresma al català modern i les traduccions castellana i anglesa del text. És ben recent l'aparició del segon volum, una antologia de Francesc Eiximenis on es recullen les idees del gironí sobre l'educació i la cultura, titulada *Llibres, mestres i sermons*; l'edició del volum ha anat a cura de David Guixeras i Xavier Renedo, el qual també és l'autor dels estudis introductoris que precedeixen els apartats de què es compon el llibre. Actualment es preparen diversos volums per a la col·lecció; de cara al 2006, és previst que es publiqui una antologia d'Ausiàs March, a cura de Francesc-J. Gómez i Josep Pujol, i una edició del *Llibre de Sent Soví*, a cura de Joan Santanach. Més endavant la sèrie acollirà igualment una selecció del *Llibre de contemplació* de Ramon Llull, a cura de Josep Enric Rubio, un recull de poesia trobadoresca preparat per Miriam Cabré o bé el *Llibre dels fets* de Jaume I, editat per Josep M. Pujol.

A mig camí entre la divulgació, la incursió en nous escenaris i l'elaboració d'eines per als especialistes se situa una altra de les noves col·leccions de l'editorial, la Biblioteca Digital, on es publiquen textos medievals en format CD-ROM. El primer número de la sèrie, aparegut l'any 2000, a cura d'Antonio Lara Pozuelo i amb l'assessorament de Germà Colón, va constituir un primer intent d'oferir una versió digital de les concordances i l'índex de mots de les poesies d'Ausiàs March; la senzillesa del programari usat, però, va fer recomanable la cerca de solucions que permetessin una major complexitat a l'hora de formular les interrogacions i d'obtenir resultats de la consulta dels textos. Així, doncs, es va optar per aprofitar les àmplies prestacions que ofereix el programa d'interrogació textual DBT, preparat per Eugenio Picchi, i, aplicant-lo de nou a la producció marquina, enguany ha estat imprès el volum Ausiàs March, *Poesies*, banc de dades textual en DBT, a cura de Joan Santanach i Joan Torruella. Actualment Torruella

col·labora amb Àngels Massip en l'elaboració d'un nou CD-ROM per a la col·lecció, en què es recollirà el text del *Llibre de les costums de Tortosa* conservat en el manuscrit datat l'any 1272.

Estretament relacionats amb la vocació de difondre el coneixement de les obres més destacades de la literatura catalana medieval, s'han establert un seguit de contactes, que en alguns casos s'han traduït ja en compromisos en ferm, per tal de publicar versions a d'altres llengües d'aquestes obres. En primer lloc, cal esmentar l'acord signat amb l'editorial anglesa Tamesis, filial de Boydell & Brewer, per a la publicació en coedició de diversos títols; es troben ja en un estat força avançat d'elaboració una antologia d'Ausiàs March, *Verse Translations of Thirty Poems*, a cura de Robert Archer, que constitueix la primera traducció anglesa en vers de cançons de March, i *The Catalan Expedition to the East*, volum traduït per Robert Hughes i amb una introducció del professor J. N. Hillgarth, on es recullen els capítols de la *Crònica* que Ramon Muntaner va dedicar a l'anada a l'Imperi bizantí dels almogàvers capitanejats per Roger de Flor.

D'altra banda, paral·lelament a les traduccions en anglès, s'ha impulsat la publicació conjunta entre Barcino i DVD Ediciones de diversos títols cabdals de la producció literària catalana medieval. Entre les traduccions que es troben en preparació, coordinades per José María Micó, cal esmentar la del lullà *Llibre d'amic e amat*, a càrrec d'Eduardo Moga, la de *Lo somni* de Bernat Metge, a cura de Jordi Carrión, o bé la de les poesies de Jordi de Sant Jordi, en versió del ja citat Micó. Així mateix, s'han iniciat converses per a la publicació de volums de característiques similars en francès, italià i alemany.

Al marge de l'activitat estrictament editorial, la Barcino ha fet així mateix un esforç per donar a conèixer la feina feta, no només amb referència als nous volums, sinó també als seus més de vuitanta anys de publicacions. En aquest sentit, la iniciativa més destacada que s'ha dut a terme ha estat l'exposició *Clàssics i més. L'Editorial Barcino i Josep Maria de Casacuberta*, en la qual, alhora que es vol homenatjar la figura del seu fundador i de les persones que van col·laborar amb ell, es fa un repàs de la història de l'editorial fins als nostres dies. Amb aquesta mostra, i amb el catàleg que se n'ha preparat, la Barcino pretén reivindicar un, a hores d'ara, ja llarg recorregut que ha generat un ampli i sòlid fons bibliogràfic, i, al mateix temps, mostrar-se com el que és: una editorial ambiciosa que impulsa un seguit de projectes, vells i nous, sense perdre de vista els seus orígens i ben conscient dels objectius que n'han marcat la trajectòria. L'exposició, inaugurada el 19 de setembre de 2005 al Museu d'Història de Catalunya, de Barcelona, iniciarà a partir del gener de 2006 una itinerància per diversos indrets dels Països Catalans.